

PAPER DETAILS

TITLE: İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARININ
İNCELENMESİ

AUTHORS: Yasemin KUSDEMİR

PAGES: 75-86

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1336486>

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Yasemin Kuşdemir

DOI:10.29299/kefad.2018.20.01.003

Makale Bilgileri

Yükleme:06/06/2018 Düzeltme:12/11/2018 Kabul:23/11/2018

ÖZET

Okuma tutumu, bireyin okumaya ilişkin sergilediği olumlu ya da olumsuz tavır ve yaklaşımı ifade etmektedir. Okuma tutumunun belirlenmesi okuyucunun okuma becerisini etkileyen faktörlerin anlaşılmasına imkân sağlayacaktır. Bu araştırma, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Okumaya yönelik tutum, okumaktan zevk alma ve akademik okuma alt boyutlarına göre ele alınmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale il merkezinde 165 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak için "Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Dörtlü likert puanlamaya sahip, 20 maddelik bu ölçeğin her öğrenci tarafından cevaplanma süresi ortalama 30 dakika sürmüştür. Verilerin analiz edilmesinde bilgisayar üzerinde istatistik programı kullanılmıştır. Yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri okumaya yönelik olumlu tutuma sahiptir. Ayrıca kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde okuma tutumuna sahiptir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeyleri anne ve babalarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırma sonucuna dayalı olarak farklı araştırmalarda tarama çalışmaları yapılarak olumsuz okuma tutumuna yol açan sebepler incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma tutumu, Okuma öğretimi

Sorumlu Yazar: Yasemin Kuşdemir, Dr. Öğretim Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye, yaseminkusdemir@kku.edu.tr, ORCID ID : 0000-0002-8687-3229

Atf için: Kuşdemir, Y. (2019) İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(1), 75-86.

Giriş

Okuma, hem akademik başarı hem de sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerin gelişimi için esas olan bir dil becerisidir. Okumanın bu özelliği, onu daha iyi anlamayı ve bileşenlerinin insan üzerindeki etkisini bilmeyi gerektirmektedir. Okuma, sıradan bir okul etkinliği değildir. Okuma, toplumun kültür hafızası ile bireyin etkinleşimine fırsat veren dinamik bir süreçtir. Bir gereklilik olarak okuma, aynı zamanda yetişkin yaşamı ve iş hayatına başarılı katılım açısından da gereklidir. Günümüz dünyasında, bireyin yaşam boyu nasıl bir öğrenen olacağını ve farklı yazma-okuma türleriyle ilgili becerilerini nasıl geliştireceğini iyi öğrenmesi (Mcdowell, 2011, s.32) gerekmektedir. Okuma, bireyin etkili bir yaşama sahip olması için bir anahtardır, çünkü bireyin düşünme sürecini geliştirmesine ve eleştirel görüş oluşturmaya yardımcı olmakta, bu ise her ikisinin de kavram gelişimine ve problem çözmeye (Chotitham ve Wongwanich, 2014, s.3213) katkı sağlamaktadır.

Okuma becerisinin gelişmesi ve bireyde bir alışkanlık halini alabilmesi için bireyin “okumayı istemesi” gerekmektedir. Kendi iradesiyle okuma eylemine yaklaşan ve okuma işiyle daha çok meşgul olan bireylerin okuma konusunda diğer bireylere göre daha istekli oldukları da bir gerçektir. Bu noktada birey ve okuma eylemi arasında sadece zihinsel bir ilişki değil duygu barındıran bir etkileşimden bahsedilebilir. İnsanların nesneler, olaylar, eylemler ve fikirlerle olan ilişkileri zihinsel süreçlerle birlikte duygu ve psikoloji etmenleriyle de izah edilebilmektedir. Okumaya yaklaşımı veya okumadan kaçışı ifade eden “okuma tutumu” buna güzel bir misaldir. Okuma tutumu, bir kişinin okumaya yönelik sergilediği olumlu ya da olumsuz tavır veya yaklaşımın derecesidir (Wozniak, 2010, s.34). İnsan ve nesne ilişkisinde, tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkmaktadır. Birey bir nesneye ilişkin bir tutum oluşturduktan sonra ona yansız bakamaz (Tavşancıl, 2005, s.66). Tutumlar aynı zamanda uzun süre sabit kaldıklarında davranışı tahmin etmede daha iyi hale (Gerrig ve Zimbardo, 2012, s.524) gelmektedir. Okuma tutumu, insanların okumayla ilgili tavır ve davranışlarının istikametini gösteren unsurlardan biridir ki davranış değildir.

Tutumlar, tutum nesnesi ile deneyimlere dayanmaktadır. Örneğin hikâye kitapları okunarak bu deneyimler doğrudan ve dolaylı olarak toplanmaktadır. Doğrudan deneyimler, bireyin kendisinin okumasından kaynaklanırken, dolaylı deneyimler başkalarının (aile üyeleri, akran grupları, arkadaşlar ve öğretmenler) hissettikleri ve bireye (sözel ve sözlü olarak) iletilenlerden oluşabilmektedir (Broeder ve Stokmans, 2013, s.91).

“Kişisel ve toplumsal inançların bireyler üzerinde oluşturacağı doğrudan/dolaylı etki ve okuma deneyimleri, zaman içerisinde okuma tutumu gelişmesine yardımcı olmaktadır” (Hood, 2015, s.23). Bireyin okumadan keyif alması, okuduklarını başkalarıyla paylaşması, okumaya ve okuma araçlarına yönelik olumlu tutum alması, okurken içeriğe uygun duyguların katılması okumanın duyusal özelliğidir (Güleryüz, 2006, s.97). Okuma tutumu ve okuma başarısı arasındaki ilişki

süregelen bir araştırma konusu olmuştur. Bu ilişkinin sürekliliği, olumlu okuma tutumu ve yüksek okuma başarısı arasında bir bağlantı belirlemeye ilişkin araştırmalar (Baker ve Wigfield, 1999; McKenna ve ark., 1995; Wigfield ve Guthrie, 1997) da mevcuttur. Yapılan araştırmaların bulguları olumsuz okuma tutumunun yetersiz okuyucularda daha belirgin olduğuna işaret etmektedir (Chapman, Tunmer ve Prochnow, 2000; McKenna ve ark., 1995).

Okumaya yönelik tutumun belirleyici olduğu en önemli süreç öğretim sürecidir. Bireyin eğitim öğretim hayatı ile sosyal hayatında karşısına çıkan okuma ve çevresinden edindiği tecrübeler onu geleceğe taşır. Bireyin edindiği her bilgiyi pekiştirmesi için altyapısının sağlam olması bu nedenle de okumaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olması önemlidir. Bu süreçte bireyin aile, çevre ve okulda edindiği davranışlar tutumların belirlenmesinde etkili olur. Bu nedenle okuma ile ilgili yapılan çalışmalar ve etkinlikler dikkate alınmalı ve üzerinde titizlikle durulmalıdır (Karahana, 2018, s.68).

Öğrencilerinin okuma tutumlarının farkında olan öğretmen, derslerini buna göre planlamalıdır. Çünkü öğrencilerin okuma tutumları, okul kayıtlarında yer almayan veya okuma sınavlarında gözlemlenemeyen (Grabe ve Stoller, 2002; aktaran Çakıcı, 2007, s.68) bir özelliktir. Bu sebeple öğretmenler ve eğitimciler öğrencilerin okumaya yaklaşımını bilerek sınıf içi/dışı etkinlikler tasarlamalıdır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının incelenmesidir. Bu hedefe uygun olarak problem cümlesi “İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının düzeyi nedir?” şeklinde ifade verilmiştir. Araştırmanın alt problemleri aşağıda sıralanmıştır:

1-İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının düzeyi nedir?

2-Cinsiyet değişkenine göre ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları farklılık gösteriyor mu?

3-Anne öğrenim durumuna ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları farklılık gösteriyor mu?

4-Baba öğrenim durumuna ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları farklılık gösteriyor mu?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelidir. Tarama, “bir evren içinde seçilen örneklem üzerinde yapılan çalışmalarla evren genelindeki eğitim, tutum veya görüşlerin sayısal olarak tasvir edilmesini sağlamaktadır” (Creswell, 2016, s.155). Araştırmaya konu

olan kişi, konu, nesne vb. kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2013). Bu araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları var olan hali ile tasvir edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem, araştırmaya katılacak bireylerin, araştırma için elverişli ve uygun olmasına dayanan; halihazırdaki mevcut bireyleri içeren bir örneklem yöntemidir. Araştırmada uygun örneklem yönteminin kullanılmasının sebebi, zaman, emek ve ekonomik sınırlılıkların dikkate alınması; kolay ulaşılabilirlik sayesinde kolay veri toplanabilmesidir. Bu araştırmada, çalışma grubu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kırıkkale ilinde, merkezdeki ilkokullarda öğrenim gören 165 ilkokul dördüncü sınıf öğrencidir. Öğrencilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sıralı şekilde sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	85	51,5
	Erkek	80	48,5
	Okuryazar Değil	5	3,0
Anne Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	44	26,7
	Ortaokul Mezunu	65	39,4
	Lise Mezunu	49	29,7
	Üniversite Mezunu	2	1,2
	Okuryazar Değil	2	1,2
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul Mezunu	25	15,2
	Ortaokul Mezunu	41	24,8
	Lise Mezunu	78	47,3
	Üniversite Mezunu	19	11,5
TOPLAM		165	100,0

Veri Toplama Aracı

Tutumları ölçmek kolay değildir. Genel çözüm, kişilere soru sormaktır. Tutumlar, nicel bir bir teknikle ölçülebilir; böylece her bir kişinin fikri sayısal bir değerle temsil edilebilir. Test maddesi veya bir tutuma işaret eden bir davranış, cevaplayanların hepsi için aynı anlama sahiptir, öyle ki verilen bir cevap herkes için aynı puanlanır (Hogg ve Vaughan, 2011, s.205). Bu araştırmanın veri toplama aracı, Kocaarslan (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği’dir. Bu ölçeğin aslı,, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarını ölçmek için Mckenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilmiştir. *Okumadan Zevk Alma* (10 madde) ve *Akademik Okuma* (10 madde) olarak 2 faktör ve 20 madde içeren bu ölçek, uyarlama sürecinde dil ve alan uzmanları tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Türkçe hali uzman görüşlerine göre tanzim edilen ölçeğin, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için Bartın’da ilköğretim 1-5. Sınıfa devam eden 289 öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Yapı

geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, ulaşılan bulguların, özgün çalışmadaki iki faktörlü yapıyı desteklediği anlaşılmıştır. Ölçeğin, Türkçe formunun Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .88 olarak belirlenmiştir. Uyarlama çalışmaları sonucunda , Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmış halinin bu araştırma grubu için geçerli ve güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır. Dörtlü likert tipi olarak düzenlenmiş ölçekte her bir maddenin altında yer alan his durumları, bir kedi görseli eşliğinde ["çok mutlu" - biraz mutlu" - "biraz üzgün" - "çok üzgün"] sunulmaktadır ve 4 puandan 1 puana doğru derecelendirilmektedir.

İşlem ve Veri Analizi

Yapılan araştırma ile ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Kırıkkale'de Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayı alınarak, okul yönetimleri ve öğretmenleri araştırma konusu ile ilgili bilgilendirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uygun gördüğü gün ve saatlerde sınıflar araştırmacı tarafından ziyaret edilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, Okumaya Yönelik Tutum ölçeğinin nasıl cevaplanacağı anlatılmıştır. Ölçeğin her öğrenci tarafından cevaplanma süresi ortalama 30 dakika sürmüştür. Verilerin analizinden önce elde edilen verilerin sayım ve tasnifi yapılmış, amaca uygun şekilde cevaplanmayan veriler değerlendirme dışı tutulmuştur. Toplam 165 öğrencinin cevapları araştırma analiz ve değerlendirme sürecine dahil edilmiştir.

Verilerin analiz edilmesinde bilgisayar üzerinde istatistik programı kullanılarak, öğrencilerin cevapları bu programa kaydedilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan 165 katılımcıdan elde edilen verilerin dağılımını belirlemek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Buna göre çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 arasında ya da bu değerlere çok yakın olarak değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar dağılımın normal olduğuna işaret etmektedir. Araştırmada kullanılan ölçme aracından elde edilen verilere ait dağılımlar normallik varsayımını sağladığından dolayı, yapılan analizlerde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Bu kapsamda, bağımsız değişkenin iki gruptan oluştuğu durumlarda "Bağımsız örneklem t-testi" kullanılmışken, bağımsız değişkenin iki gruptan fazla olduğu durumlarda "Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)" yöntemi kullanılmıştır. Sonuçların değerlendirilmesinde ve anlamlandırılmasında 0.05 anlamlılık seviyesi ölçüt olarak kabul edilmiştir. Ayrıca baba (okuryazar değil) ve anne (okuryazar değil, üniversite mezunu) öğrenim durumu değişkenlerine ait bazı kategorilerde az sayıda birey olduğu için yapılan grup karşılaştırmalarında bu kategoriler analiz dışı bırakılmıştır. Yapılan araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen puanların güvenilirliğine ait sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Okumaya yönelik tutum ölçeğinin geneli ve alt faktörlerindeki puanların güvenirliğine ilişkin bulgular

Ölçek	N	Cronbach Alpha (α)
Ölçeğin Geneli	20	0,86
Okumadan Zevk Alma	10	0,81
Akademik Okuma	10	0,69

Tablo 2'deki bulgulara göre Okumaya Yönelik Tutum ölçeğinin geneli için elde edilen Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı değeri 0,86'dır. Elde edilen bu değer, ölçekten elde edilen ölçme sonuçlarının güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Benzer şekilde ölçeğin *Okumadan Zevk Alma* alt faktörü için elde edilen güvenirlik katsayısı 0,81'dir. Bu değer ilgili alt boyut için elde edilen ölçme sonuçlarının yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. *Akademik Okuma* alt faktörü için elde edilen güvenirlik katsayı değeri 0,69 olarak elde edilmiştir. Bu değer ilgili alt faktör için elde edilen puanların orta düzeyde güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, alt problemler doğrultusunda ele alınarak açıklanmıştır. Öncelikle öğrencilerin okumaya yönelik tutumları toplam puanı ile okumadan zevk alma ve akademik okuma puanlarına ilişkin ortalamalar sunulmuştur. Ardından öğrencilerin okuma tutumlarının cinsiyet ve anne –baba öğrenim durumu değişkenlerine göre karşılaştırmaları yapılarak izah edilmiştir.

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tutumlarının İncelenmesi

Çalışma grubundaki öğrencilerin okuma tutumlarının seviyesi ile ilgili bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Okumaya yönelik tutum ölçeği ve alt faktörlerine ait betimsel istatistikler

		N	Min.	Mak.	$\bar{X}$	S _x
Faktörler	Okumadan Zevk Alma	165	10,00	40,00	33,53 (3,35)	4,81
	Akademik Okuma	165	16,00	40,00	32,86 (3,39)	4,20
	Genel Toplam	165	26,00	80,00	66,40 (3,32)	8,34

Tablo 3'te araştırmaya katılan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutum ölçeğinin tamamı ve alt faktörlerinden aldıkları puanlara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Ulaşılan bulgulara göre, ölçeğin tamamını oluşturan ve 4'lü likert olarak puanlanan 20 maddeden elde edilen minimum puan 26 iken maksimum puan 80'dir. Katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan $\bar{X} = 66,40$ 'dır ($\bar{X} = 3,32$). Bu puan dikkate alındığında, dördüncü sınıf öğrencilerinin genel olarak okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olduğu belirtilebilir. Benzer şekilde ölçeğin okumadan zevk alma alt faktörü için minimum puan 10 iken maksimum puan 40 ve ortalama puan ise $\bar{X} = 33,50$ 'dır ($\bar{X} = 3,35$). Ölçeğin bir diğer alt boyutu olan akademik okuma alt faktöründe ise minimum puan 16

iken maksimum puan 40 ve ortalama puan ise $\bar{X}=32,86$ 'dır ($\bar{X}=3,39$). Ölçeğin genel toplama puanına benzer olarak hem zevk almak için okuma hem de akademik okuma alt faktörlerinde de öğrencilerin olumlu okuma tutumuna sahip oldukları söylenebilir.

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının cinsiyete göre incelenmesi

Araştırmada ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Elde edilen bağımsız örneklem T-testi sonuçları Tablo 4'te sıralı şekilde sunulmaktadır.

Tablo 4: İlkokul dördüncü öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	sd	p
Kız	85	68,68	0,74	3,75	163	0,000*
Erkek	80	63,68	1,02			

*p<0,05

Tablo 4'te sunulduğu gibi çalışma grubundaki öğrencilerin okuma tutumları cinsiyete göre istatistikî açıdan anlamlı biçimde farklılaşmaktadır ($t_{163}=3,75$; $p=0,000 < 0,05$). Buna göre, kızların okuma tutumları ($\bar{X}_{kız}=68,68$) erkeklere ($\bar{X}_{erkek}=63,68$) göre daha olumludur.

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tutumlarının Anne-Baba Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılması

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları, anne ve babalarının öğrenim durumuna göre mukayese edilmiş ve değerlendirilmiştir. Anne öğrenim durumuyla alakalı tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının anne öğrenim durumuna göre incelenmesi

Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S _x	F(2-155)	p
İlkokul Mezunu	44	64,34	10,28	2,67	0,07
Ortaokul Mezunu	65	67,49	6,68		
Lise Mezunu	49	67,87	7,69		

Araştırma kapsamındaki dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının annelerinin öğrenim durumuna göre değişip değişmediğiyle ilgili bulgular Tablo 5'te verilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin okuma tutumlarının annelerinin öğrenim durumuna göre istatistikî yönden anlamlı bir farklılık göstermediğini ($F(2-155)=2,67$; $p=0,07 > 0,05$) göstermektedir. Çalışma grubundaki öğrencilerin okuma tutumlarının babalarının öğrenim durumuna değişip değişmediği incelenmiştir. Elde edilen tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının baba öğrenim durumuna göre incelenmesi

Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S _x	F(3-159)	p
İlkokul Mezunu	25	64,80	12,55	0,45	0,71
Ortaokul Mezunu	41	66,90	7,74		
Lise Mezunu	78	66,65	6,62		
Üniversite Mezunu	19	67,39	9,40		

Tablo 6’da dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının babalarının öğrenim durumuna göre değişip değişmediğine dair bulgular verilmiştir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutum düzeyleri baba öğrenim durumlarına göre istatistikî yönden anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F(2-159)=0,45$; $p=0,71 > 0,05$).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelendiği bu çalışma Kırıkkale il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin genel olarak okumaya yönelik olumlu tutuma sahip olduğu belirtilebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin hem zevk almak için okuma hem de akademik okuma alt faktörlerinde de olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır. İlkokul öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının olumlu olması değerli bir bulgudur. Bu bulgu, öğrencilerin okumaya yaklaşımı, okuma alışkanlığı, kitap sevgisi ve okumayla ilgili duygusal bağları hakkında ip ucu vermektedir. Okul ödevleri için okuma yapmaya (Coles ve Hall, 2002) ve zevk almak amacıyla okumaya daha fazla vakit ayırma (Baker ve Wigfield, 1999) dâhil olmak üzere, okumaya yönelik olumlu bir tutum geliştirmiş olan çocukların bağımsız okuma yapmaları daha olasıdır (Sainbury ve Schagen, 2004). Bu tür davranışlar, daha yüksek okuma başarısı ile ilişkilendirilmektedir (Chiu ve McBride-Chang, 2006; Mullis, Martin, Kennedy ve Foy, 2007). Okumaya yönelik olumlu tutumu daha yüksek düzeyli okuma motivasyonu ve daha sık okuma yapma ile ilişkilidir (Wigfield ve Guthrie, 1997). Kush, Watkins ve Brookhart (2005), ilkokulda okuma tutumunun ilkokul düzeyindeki okuma başarısı için güvenilir bir belirleyici olmadığını ancak hem ilkokul düzeyi başarısının hem de tutumun 5 yıl sonrasındaki okuma başarısı ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. İlkokul düzeyi okuma başarısının ilerleyen yıllarda gerçekleşebilecek başarıya ilişkin iyi bir belirleyici olabilmesine karşın, araştırmacılar, okumaya yönelik tutumun da gelecek yıllardaki başarı adına önemli bir tahmin unsuru olabileceğini de belirtmektedirler.

Araştırmada ulaşılan bir başka sonuca göre, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumları cinsiyet değişkenine göre değerlendirilmiştir; kızların okuma tutum düzeyi erkeklere daha yüksektir. Kız öğrencilerin okumaya yaklaşım ve tavırlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin okumaya ilişkin tutumlarının karşılaştırılması pek

çok araştırmanın konusudur. Kızların erkek öğrencilerden daha olumlu bir okuma tutumuna sahip olması, farklı araştırmaların benzer bulgusu olmuştur. Farklı zamanlarda ve değişik gruplarla yapılan çalışmaların sonuçlarına göre okuma tutumu, sınıf, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından farklılık göstermektedir ki kızların okuma tutumları erkeklere göre daha olumludur (Ürün Karahan, 2015; Hood, 2015; Gürer, 2013; Başaran ve Ateş, 2009). 2006 yılında, Finlandiya’da 10-11 yaşındaki 145 öğrencinin katıldığı okuma ve yazma araştırması erkekler ve kızların okuma ve yazma tutumları arasında istatistikî olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Erkeklerle kıyaslandığında kızlar okumaktan daha fazla keyif almaktadırlar. Araştırma sürecinde okuma materyallerine tek olumsuz tepki erkeklerden gelmiştir. Kızların kitap okuma ve kütüphaneyi ziyaret etmeye yönelik motivasyonlarının erkeklerden çok daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Merisuo-Storm, 2006, s.111). Gür Erdoğan ve Demir (2016) tarafından Sakarya’da 205 dördüncü sınıf öğrencisiyle yapılan araştırmanın sonuçlarına göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumaya yönelik tutumları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yıldız ve Kaman’ın (2016) araştırma sonuçları kız öğrencilerin zevk olarak okuma tutumları erkeklerden daha olumlu olduğunu göstermektedir. Okumaya yönelik araştırmalarda çoğunlukla ele alınan cinsiyet değişkeni ile ilgili olarak ortaya çıkan farklılıkların sebebi ayrıntılı olarak incelenmelidir. Okuma tutumuna ilişkin kızların erkeklerden daha olumlu bir tutuma sahip olmasının sebepleri sosyal psikoloji çerçevesinde kapsamlı uzun soluklu olarak disiplinlerarası yaklaşıma göre irdelenmelidir.

Araştırma grubundaki dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının düzeyleri anne ve baba öğrenim durumuna göre istatistikî olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Benzer biçimde Gürer (2013) tarafından yapılan araştırmaya göre anne-baba mesleği ile okumaya ilişkin tutum arasında anlamlı düzeyde fark bulunamamıştır. Şahin Taşkın ve Esen Aygün (2017) tarafından Çanakkale’de ilkökul öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmada zevk için okuma ve akademik okuma tutumlarına ilişkin anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemektedir. Baba eğitim durumuna göre akademik okuma tutumunda anlamlı farklılık bulunmamakta, zevk için okuma tutumlarında lise mezunu babaların lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Okuma tutumu ve anne-baba eğitim durumlarının karşılaştırıldığı Gür Erdoğan ve Demir (2016) tarafından yapılan araştırmada anne eğitimi, baba eğitimi ve aile gelir durumu gibi etkenlerin okumaya yönelik tutuma karşı anlamlı fark oluşturmadığı gözlenmiştir. Fakat, Durualp , Durualp ve Çiçekoğlu’nun (2013) yaptıkları araştırma sonucunda, ailesi kitap ve gazete okuyan, kendisi de haftalık kütüphane ziyaretleri yapan, ödev yapmak/ödünc kitap almak/okumak için kütüphaneyi kullanan çocukların okuma tutum puanları yüksek bulunmuştur. Araştırma sonuçları çalışma grubunun ve ölçeğin özellikleri, araştırmanın amacı, süresi ve veri toplama biçimlerine göre farklılıklar gösterebilmektedir.

Bazı değişkenlerden kaynaklanan farklılıkların anlaşılabilmesi için uzun süreli, sosyal, psikolojik ve bilişsel özellikleri de inceleyen araştırmalar yapılmalıdır.

Araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrenciler ile kıyaslandığında okuma tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin okuma tutumlarının derinlemesine anlayabilmek ve etkileyen sebepleri daha iyi kavrayabilmek için sadece çalışma grubunu sadece erkek öğrencilerin oluşturduğu daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca kız öğrencileri okumaya yaklaştıran sebepleri anlamak adına gözlem ve görüşme tekniklerinin birlikte kullanıldığı araştırmalar tasarlanabilir. İlkokul çağı çocuklarının okuma tutumlarının gelişimi üzerinde okul kitaplıkları ve kütüphanelerdeki kitap ve diğer materyallerin etkisi incelenebilir. Olumlu okuma tutumunun ilkokulda sonra devamı, akademik başarı ve sosyal beceriler üzerindeki etkisini inceleyen yeni araştırmalar gerçekleştirilebilir. Özellikle öğretmenlerin, öğrencilerinin okuma becerilerinin gelişimindeki önemli rolü dikkate alındığında okuma derslerinde bireysel farklılıklara uygun etkinlik geliştirebilmek için okuma tutumuna yönelik belirleme ve değerlendirme çalışmaları yapılması gerekmektedir. Okuma tutumu olumsuz olan öğrencileri bu yaklaşıma sevk eden sebeplerin anlaşılmasına öncülük edebilecek ulusal tarama araştırmaları tasarlanabilir.

Kaynakça:

- Baker, L. ve Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34(4), 452-477. 18.03.2018 tarihinde <https://doi.org/10.1598/RRQ.34.4.4> adresinden erişilmiştir.
- Başaran. M. ve Ateş, S. (2009). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29(1).
- Broeder, P. ve Stokmans, M.(2013). Why should I read? -A cross- cultural investigation into adolescents' reading socialisation and reading attitude. *International Review of Education*, 59(1), 87-112. 18.03.2018 tarihinde <https://doi.org/10.1007/s11159-013-9354-4> adresinden erişilmiştir.
- Chapman, J.W., Tunmer, W.E. ve Prochnow, J.E. (2000). Early reading-related skills and performance, reading self-concept, and the development of academic self-concept: A longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 92(4), 703-708. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.92.4.703>. 20.04.2018 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/James_Chapman6/publication adresinden erişilmiştir.
- Chotitham, S. ve Wongwanich, S. (2014). The reading attitude measurement for enhancing elementary school students' achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3213-3217. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.737>.
- Chiu, M. M. ve McBride-Chang, C. (2006). Gender, context, and reading: A comparison of students in

- 43 countries. *Scientific Studies Of Reading*, 10(4), 331-362.
https://doi.org/10.1207/s1532799xssr1004_1
- Coles, M. ve Hall, C. (2002). Gendered readings: Learning from children's reading choices. *Journal of Research in Reading*, 25(1), 96-108. 14.10.2017 tarihinde
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1467-9817.00161> adresinden erişilmiştir.
- Creswell, J.W. (2016). *Araştırma deseni*. (2. Baskı) Çev.Edt.S.B. Demir. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakıcı, D. (2007). Ön örgütleyicilerin okumaya yönelik tutum üzerindeki etkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 65-82. 14.10.2017 tarihinde
<http://193.140.142.206:8080/xmlui/handle/11616/4273> adresinden erişilmiştir.
- Erdoğan, D. G. ve Demir, Y. E. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 85-96. 18.03.2018 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sakaefd/article/view/5000203187> adresinden erişilmiştir.
- Gerrig, R.J. ve Zimbardo, P.G.(2012). *Psikoloji ve yaşam* (19. Baskıdan çeviri) Çev. G. Sart Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güleryüz, H.(2006). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gürer, N. (2013). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin okumaya ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Hood, N.C. (2015). *Under which conditions does reading attitude most influence reading achievement?* Doktora tezi, The Temple University Graduate Board, Philadelphia, USA.
- Hogg, M. A. ve Vaughan, G.(2011).*Sosyal psikoloji*.(2.baskı). Çev.İ. Yıldız – A. Gelmez. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Karahan, B.Ü. (2018). Okumaya yönelik tutum ölçeği: Ölçek geliştirme çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 67-73. 02.06.2018 tarihinde
<http://www.kefdergi.com/pdf/OCAK18/pdf/DOI'li/Ocak-2018> adresinden erişilmiştir.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kocaarslan, M. (2016). "Garfield" görselli 1-6. sınıflar için okumaya yönelik tutum ölçeğinin Türkçe uyarlama çalışması. *İlköğretim Online*, 15(4), 1217-1233.
<http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.25140>.
- Kush, J.C., Watkins, M.W. ve Brookhart, S.M. (2005). The temporal-interactive influence of reading achievement and reading attitude. *Educational Research and Evaluation*, 11(1), 29-44.

- Kush, J. C., Watkins, M. W. (1996). Long-term stability of children's attitudes toward reading. *The Journal of Educational Research*, 89(5), 315-319.
- Mcdowell, F. D. (2011). *Help me read: Student characteristics, reading attitudes, and perceptions within a developmental reading course*. Doktora tezi, Texas A&M University, Texas, USA.
- McKenna, M.C., Kear, D.J. ve Ellsworth, R.A. (1995). Children's attitudes toward reading: A national survey. *Reading Research Quarterly*, 30(4), 934-956.
- Merisuo-Storm, T. (2006). Girls and boys like to read and write different texts. *Scandinavian Journal Of Educational Research*, 50(2), 111-125.
- Mullis, I. V., Martin, M. O., Kennedy, A. M. ve Foy, P. (2007). *PIRLS 2006 international report*. Boston: IEA 12.04.2018 tarihinde 36.167.2.220/content/dam/files/research_sites adresinden erişilmiştir.
- Sainsbury, M. ve Schagen, I. (2004). Attitudes to reading at ages nine and eleven. *Journal of Research in Reading*, 27(4), 373-386. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2004.00240.x>
- Taşkın, Ç. Ş. ve Akgün, H. E. (2017). İlkokul öğrencilerinin okuma tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1120-1136. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330246>.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Ürün Karahan, B. (2015). *5. ve 6. sınıf öğrencilerinin okumaya karşı tutum ve motivasyonlarının okuduğunu anlama becerileri ile ilişkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Wigfield, A. ve Guthrie, J. T. (1997). Relations of children's motivation for reading to the amount and breadth of their reading. *Journal Of Educational Psychology*, 89(3), 420. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.89.3.420>.
- Wozniak, C.L.(2010). *Reading and the boy crisis: The effect of teacher book talks, interactive read-alouds, and students' unrestricted choice of books for independent reading on fifth-grade boys' reading attitude, reading self-efficacy, and amount of reading and fifth-grade teachers' reading beliefs and practices*. Doktora tezi, The University of San Francisco, San Francisco, USA.
- Yıldız, M. ve Kaman, Ş. (2016). İlköğretim (2-6. sınıf) öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 507.